

on-line > www.vulkani.rs
mail to > office@vulkani.rs

Naziv originala:
Laurel Corona
THE FOUR SEASONS

Copyright © 2011 by Laurel Corona
Translation Copyright © 2013 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-00017-7

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Lorel Korona

ČETIRI
GODIŠNJA
DOBA

Prevela Branislava Maoduš

 izdavaštvo
vulkan

Beograd, 2013.

Prolog: 1695. godina

U doba kada se dete oglasilo plačem, koji je isprva bio pun čistog jada, zatim besa i naposletku sasvim iscrpljen, svi su mislili samo o tome kako je Gospodu Venecija milija od svih drugih gradova. Sjaj blagoslovene Device i svih svetaca dopirao je samo s jednog mesta; s balkona nad oltarom kapele Pijete*. Blagoslov je odatle plovio preko plemića ogrnutih crnim plaštevima, koji su sedeli na izgrebanim drvenim klupama, spuštao se na radnike u odrpanoj odeći zbijene u pozadini kapele i prosipao se na ljude na Rivi delji Skjavoni i na one koji su se, ljuljuškajući se u malim čamcima na vodama venecijanske lagune, upinjali da čuju pesmu.

U tom času se nebo otvorilo i Gospod je progovorio. Dvadeset četiri žene u crveno-belim haljinama bile su njegovi glasnici. Nijedan kontrapunkt, ma koliko divlji i zapleten bio, nije stavljao na kušnju veštine muzičara Pijete, skrivene iza gvozdene rešetke obavijene crnom gazom. Nijedna suptilnost harmonije nije previđena, nijedna lenja muzička nit ubrzana. Da je muzika tkanina, *figlie di coro* tkale bi brokat, čipku, najfiniju svilu.

A pevačica je bila zlatna nit. „Qui habitat“, pevala je Mikjelina, „in adjutorio altissimi.“ Svaki ton lebdeo je nad slušaocima poput pera nošenog dahom anđela. I premda mnogi od prisutnih nisu razumeli reči, oni čiji su hermelinom obrubljeni ogrtači svedočili o njihovom visokom

* Ospedale della Pietà – institucije za devojčice koje su bila siročad, vanbračno rođene, pronađene na ulici ili iz siromašnih porodica. U njima su one dobijale značajno obrazovanje, učile vez i sve što je mladoj ženi tog doba bilo potrebno, a ponajviše muziku. (Prim. prev.)

položaju razumeli su latinski i možda čak i primetili koliko je ovaj psalm prikladan. I ukoliko je odista na zemlji postojalo mesto na kom se moglo nazreti obitavalište najsvetijih, to je zasigurno bio balkon Pijete.

Kada su poslednji tonovi utihnuli, *Figlie di coro* su se kroz vrata na balkonu povukle u najskrivnije kutke Pijete. Nebesa su se zatvorila, a ljudi počeli da izlaze u oktobarski sumrak.

„Mikjelina je bolja od Paole iz Mendikantija*, zar ne?“ Mladi plemić otvorio je bočna vrata kapele. „Izvoli“, rekao je pokazujući rukom svome pratiocu, koji je bio odeven isto kao i on.

„Ja više volim Mendikanti“, rekao je njegov prijatelj. „Ali Mikjelina...“ Oštro je udahnuo vazduh da bi pokazao koliko je ceni. „Veoma je dobra. Možda ponekad gubi dah dok peva, ali...“

Čuo sam da je ružna kao grob i da hramlje.“

„Ah“, uzdahnuo je prvi čovek, „kakva tragedija. Možda bi trebalo da smo zahvalni Bogu što ne možemo da ih vidimo.“

Pre nego što je prijatelj stigao da mu odgovori, pažnju im je privuklo nešto za šta bi se lako dalo zaključiti da je džak dronjaka, prebačen preko drvene gajbice odložene na ulazu. Iz kutije se začu bučno disanje praćeno kašljem i grubim, iznemoglim jecajem.

Jedan od dvojice ljudi približio se da bolje pogleda gajbicu; čizmom je dodirnuo ivicu džaka. Džak se pomerio i on ugleda kako se ispod nabora pojavljuje sićušna ruka.

Sagnuo se i blago dodirnuo dečje rame. „Malecka“, rekao je. „Da li ti je dobro?“ Kada ju je okrenuo prema sebi, nije se trgla, niti probudila, samo je mlitavo pala kao da je mrtva. Ugledao je lice trogodišnje devojčice. Ispod spuštenih kapaka nazirale su se samo beonjače, pune usne bile su blago otvorene i video se red savršenih belih zubića i opušten jezik.

„Laudanum“, rekao je. „Mislim da joj je neko dao sredstvo za smirenje.“ Pokušao je da je podigne u naručje, ali je otkrio da je bila privezana za gajbicu debelim svilanim pojasom neke večernje haljine. „Nisu želeli da odluta i udavi se.“

Bilo je tu i odojčce, koje se preznojilo od dugotrajnog plača, ali je sada samo šmrcao i polako ponovo tonulo u san. Ispod njegove glave

* Ospedale dei Mendicanti, pored Ospedale della Pietà, druga značajna obrazovna muzička institucija u Veneciji, u kojoj su se školovale mlade muzičarke. (Prim. prev.)

Četiri godišnja doba

nalazila se koverta, na kojoj je urednim rukopisom bila ispisana reč *Pijeta*.

„Da li se ti to takmičiš sa Mikjelinom?“, rekao je drugi čovek. „Nije ni čudo što te niko nije čuo.“ Uspravio se i počeo da lupa na vrata.

U uglu male sobe za preglede u ambulanti bolnice Ospedale dela Pijeta devojčicu su skinuli u veš i položili je da na izvrnutu gajbicu, a za bebu su doveli dojilju iz jedne od obližnjih kuća. Pošto se maleno nahranilo na ženinim grudima, položeno je na dugački drveni sto, okupano i uljuljkano u san.

Čak i na nejasnom svetlu uljanih lampi, jer već je bio pao mrak, odojčev povoj pričao je priču koja se nesumnjivo nalazila u neotvorenom pismu. Šal kojim je bilo obmotano bio je od meke vune boje meda, a na njemu je jarkocrvenom i zlatnom svilom bilo oslikano sunce.

„Skupoceno“, rekla je jedna od bolničarki podižući ga da bi ga bolje osmotrila. Presavila je šal i stavila ga na jedan kraj stola. „Dodaj mi knjige“, rekla je devojčici od nekih dvanaest godina, koja je stajala pored nje.

Devojčica je prišla komodi, izvadila veliki registar uvezan u kožu i spustila ga pored šala, a potom se vratila do komode po pero i mastilo.

„I stavi gvožđe u vatru“, naredila je bolničarka. Otvorila je kovertu iz koje ispadoše tri zlatna novčića i pismo. Prišla je lampi da bi ih proučila pre nego što ih je stavila nazad u kovertu.

Okrenula se devojčici. „Rekla sam ti da staviš gvožđe u vatru.“

Pogled devojčice polete prema detetu koje je sedelo na gajbici pre nego što se okrenula i skinula gvozdeni predmet sa kuke na zidu. Dok je bolničarka čitala, devojčica je prodžarala vatru, a potom ostavila predmet u njoj.

„Kao što sam i mislila“, rekla je bolničarka prekidajući tišinu. Počela je naglas da čita. *Bog mi pomogao, napustio me je moj pokrovitelj. Tvrđi da dete nije njegovo, pisalo je.*

Posle porođaja ostale su mi rane o kojima ne priliči govoriti, i sada se i ne usuđujem da se pojavim pred onima koji su nekada izgarali od želje da zauzmu njegovo mesto u mom srcu.

LoREL Korona

Tri godine mi je polazilo za rukom da krijem ćerku od pogleda i puštam da se sluge staraju o njoj, da bih uspela da održim onaj privid bezbrižne mladosti koji je toliko važan ženama koje se bave mojim zanatom. Isto sam želela da uradim i sa bebom kada sam je pre tri meseca rodila, ali ne znam više gde ću živeti niti da li ću još dugo poživeti, pošto imam veoma malo novca i za oko zapadam samo najnižima od muškog roda.

Odluka koju moram da donesem baca me u najdublje očajanje i molim vas da razumete da vam svoju decu šaljem samo zato što ne mogu da se brinem o njima. Starijoj devojčici sam nadenula ime Madalena, u čast svete kojoj sam se molila da izmoli od Boga oprostaj za mene i sačuva mi dušu. Ona je već krštena pod tim imenom. Odojče ima u sebi nešto što mi unosi radost u srce, a gotovo od samog rođenja oči su joj bile boje vedrog neba. Protumačila sam to kao predskazanje sreće koja je u životu čeka, i molim vas da je iz tog razloga krstite imenom Device i nazovete Kjareta.

Bolničarka je uzela pero i u levoj koloni registra upisala datum. „Madalena“, sricala je dok je pisala. „I Marija Kjareta.“

Nastavila je da čita.

Prilažem sav novac koji mogu da odvojim da vam se nađe i olakša vam tegoban zadatak pronalaženja dojilje za bebu, koja će preuzeti brigu i o Madaleni, tako da im se omogući da ostanu zajedno. Uzdram se u beskrajno milosrđe Gospoda, koji čini i nemoguće i čuje molitve posrnulih, i premda ne zaslužujem da ikada više vidim svoju decu, niti se usuđujem da se nadam tome, prilažem i jednu amajliju, koju sam podelila na tri dela, tako da mogu da ih, ukoliko bude Božja volja da se ikada vratim po njih, prepoznam, a i da bi one imale načina da pronađu jedna drugu ukoliko ih okolnosti razdvoje.

„Donesi mi amajliju“, rekla je bolničarka devojčici. „Moram da je opišem.“ Uzela je dva parčeta od slonove kosti i s naporom pokušala da pod svetlom lampe razazna detalje na njima. „Češalj od slonove kosti“,

Četiri godišnja doba

zaključila je, „izlomljen na tri dela. Svaka devojčica dobija po jedan kraj, na kom je izrezbaren cvet. Majčin deo je središnji, i to je način na koji će dokazati da su deca njena ukoliko se ikada vrati po njih.“

„Da li će se vratiti?“ upitala je devojčica.

„Neće“, odgovorila je bolničarka. „Ali, nekima je potrebno dati na-
du.“ Vratila je pismo u koverat, unela u knjigu opise šala i delova češlja
i dala devojčici pero da ga očisti. „Ako ne želiš da mi pomogneš, idi i
pronađi kutiju u koju ćemo odložiti ove stvari. A usput svrati i do trpe-
zarije i donesi devojčici parče hleba i nešto sira.“ Pogledala je Madalenu.
„Da li si gladna?“

Dejstvo male doze laudanuma je već popuštalo. Madalena se us-
pravila u sedeći položaj i protrljala okice, suviše zbunjena da bi odgo-
vorila.

Čim je druga devojčica izašla iz prostorije, bolničarka je ustala i iz-
vukla gvožđe iz vatre. Kad je oduvala pepeo s vrha, ukazalo se zažareni
metal. Naglo je podigla jedno Madalenino stopalo i devojčica je pala na
leđa. Bolničarka je čvrsto stisnula usne, prislonila užareni vrh na malu
petu i zadržala ga tako na trenutak.

Ispustila je nogicu i okrenula se da vrati gvožđe u vatru i pre nego
što se detetov šok pretvorio u urlike bola i optuživanja. „De, de“, rekla je
zahvativši prstom melem i vraćajući se devojčici. „Zaceliće.“

Kada ju je ponovo zgrabila za nogu, malena poče da se migolji i
otima, ali bolničarka joj je toliko čvrsto stegla članak da su po njemu
ostali bleđi otisci njenih prstiju.

„Primamo samo odojčad“, rekla je glasom koji nije bio ni nežan ni
grub; jednostavno je iznosila činjenice pokušavajući da objasni svoj po-
stupak devojčici i zidovima koji su je okruživali. „Bebe se ovoga i ne
sećaju. Kada si ti u pitanju, to nije tako jednostavno, ali plašim se da je
bilo neizbežno.“

Protrljala je ruke o grubu kecelju, kao da pokušava da skine odgovor-
nost za ovaj postupak. „Za nekoliko dana ćeš otići, a po ovome ćemo te
poznati.“ Izvadila je gvožđe za žigosanje iz vatre. „Zahvaljujući znaku,
vratićemo te ovamo.“

„Neću da se vratim!“ Premda je bol poništio i poslednje tragove lau-
danuma, Madalenine reči bile su prigušene i s mukom je govorila, kao
da plače u snu. „Hoću kući.“

Loel Korona

„Zaboravićeš.“ Dok je bolničarka po drugi put zagledala užareni vrh gvožđa, Madalena se zagrcnula suviše uplašena da bi vrisnula, ali ovog puta bolničarka je prišla stolu na kom je Kjareta počela da se budi. Uhvatala je bebu za članak i odigla je od stola.

„Nemojte!“ vrištala je Madalena pokušavajući da siđe sa gajbice. Bolničarka je utisnula vrh gvožđa u bebinu petu i sobu ponovo ispuni vriska dveju devojčica i zadah spaljenog mesa.

DEO PRVI

Znak Pijete
1701-1703. godine

Jedan

Srebrno-crni luk gondole izgubio se u magli toliko gustoj da je šištala dok se razdvajala pred trupom broda. Sa svakim zamahom vesla, neka nejasna, neuhvatljiva melodija kovitlala se i gubila u vodi.

Gondolijer se kretao toliko lagano da nije bio siguran da li je uspeo da stigne do ulaza u Veliki kanal. Činilo se da je vazduh stisnut između fasada velikih kuća, u kojima su plemenite venecijanske porodice dovršavale večeru, ali prostor pred njim široko se raskrilio dok je uplovljavao u široku lagunu.

Nagnuo se i zaškiljio, a zatim iskrivio glavu pokušavajući da čuje zov ostalih čamdžija. Pesma je doplovila preko vode odnekud iz blizine bazilike Santa Marija dela Salute i postajala je sve glasnija što ju je više slušao. Naposletku je uspeo da razabere reči pesme koju je čamdžija pevao.

„Na dan Svih svetih, ne prođe tome ni godina, video sam grupu otmenih dama...“

Magla je progutala odgovor drugog gondolijera.

„Onoj koja ih je predvodila svaki pokret bio je otmenost, a, činilo se, zdesna joj korača Ljubav.“

Drugi čamac prišao je toliko blizu da je gondolijer začuo promenu u zvuku vode dok su klizili jedan pored drugog, krećući se u suprotnim smerovima.

LoREL Korona

„Takva čista svetlost sa lica joj je sjala, da je ona zacelo anđeo svetli i blistavi bila;“

Reči su se gubile kako su se čamci udaljavali jedan od drugog. Ali, u Veneciji je pesma bila u svakom dahu. Dva gondolijera pevala su zajedno u magli sve dok se nisu udaljili toliko da više nikakav zvuk nije mogao da ih spoji.

„Ohrabrih se, pogledah i videh joj na licu
Duh pravog anđela, istinu zborim...“

Dok je glas gondolijera zamirao, razdvoji se zavesa na kabini gondole i iz nje izviri krupna sredovečna žena u širokom tamnom ogrtaču. „Jedva da mogu da vas vidim“, rekla je. „Gde se nalazimo?“

„Na Trgu Broljo. Usidriću se ovde.“

„Na trgu Broljo?“ U glasu joj se začu prekor. „Trebalo je da nas odvežeš do doka ispred Pijete.“

„Đavolska je ovo noć“, pokušao je gondolijer da objasni pročišćavajući grlo i pljujući gust šlajm u vodu. Čamac je udario u dok i on masno opsova dok se iskrcavao. Žena je izgubila ravnotežu zbog ljuljanja čamca i teško sela glasno stenjući.

„Vidite“, rekao je gondolijer vraćajući se u čamac da bi joj pomogao da ustane, „peške ćete stići do Pijete za pet minuta, što je brže nego što bih vas ja čamcem odbacio. Za noćas sam završio.“

Žena je progundala nešto, kao da mu preti da će on dobiti svoje kada za to dođe vreme, a onda se vratila u kabinu. Za nekoliko minuta ponovo je izronila iz nje i na palubu gondole spustila torbu i pokrivenu pletenu korpu.

Okrenula je glavu prema kabini. „Nemojte sada da dangubite“, obratila se nekome ko je ostao unutra.

Mala gola ruka sklonila je zavesu i pojavilo se lice devojčice koja nije mogla imati više od šest godina. Stajala je kao okamenjena dok je neko nije pogurao otpozadi.

„Kreći!“ rekao je glasić iza nje. Za nekoliko minuta dve devojčice, od kojih je druga imala oko devet godina, nađoše se na doku.

Četiri godišnja doba

Žena uze torbu i korpu. „Za mnom“, rekla je i ne osvrnuvši se da proveri da li su pošle za njom. Prešla je preko malog trga toliko brzo da su se devojčice iza nje gotovo izgubile u magli, a zatim je zastala na mestu na kom je iz magle počela da izranja zašiljena fasada Duždove palate od cigle crvene i krem boje. Pošto je shvatila gde se nalazi, okrenula se udesno i nastavila dalje brzim korakom. Devojčice su s mukom pokušavale da ne zaostaju za njom više od korak ili dva dok su prolazile pored kamenih stubova, koji su se toliko utapali u maglu da su ih više osećale nego videle.

Žena je nešto promumlala kada se spotakla o sanduk, koji je tu ostavio neki od trgovaca čije su se tezge pružale preko Rive delji Skjavoni za vreme festivala baš pred Božić. Sa ostataka od proteklog dana podizao se blagi mirisi vlažne slame i sadržaja korpi, u kojima su za prodaju bili izloženi sušeno cveće i lekovite biljke, školjke i kobasice od divljači, melemi i tonici oštrog mirisa.

Ispred njih sad se izdigao kameni most, a za njim još jedan. Žena je naglo skrenula u jednu uličicu, zastala ispred jednih vrata i pokucala velikim bronzanim zvekirom. Ubrzo se otvorila rešetka iznad špijunke.

„Ko je to?“, upitao je ženski glas.

„Anina. Sa dve devojčice.“

Čule su kako reza klizi u stranu i kako šarke stenju dok su se vrata polako otvarala. Žena sa belom kapom, odevena kao i Anina, rukom im pokaza da uđu.

„Požurite. Hladno je“, rekla je, a glas joj je odzvanjao po prolazu u dvorištu, u kom su se devojčice zatekle. „Noćas ćete spavati ovde. Anina će ostati sa vama. Nema potrebe da ovako kasno uznemiravamo ostale.“

Soba u kojoj ih je ostavila bila je potpuno gola ukoliko se izuzmu drveno klecalo i jedan krevet, na kom su kruto i nepomično sedele devojčice. Dve žene su stajale ispred sobe i tiho razgovarale.

„Kjareta, mlađa devojčica, ume da peva“, govorila je Anina. „I veoma je lepa.“

„A šta je sa starijom?“

„Madalena. Jedva i da progovara. Rekli su mi da je vešta u ručnom radu i da je poslušnija od sestre, ali ne vidim ja u njoj neki potencijal.“

Klimnuše jedna drugoj glavom u znak pozdrava i Anina krenu prema sobi, a druga žena nestade u magli ne rekavši više ni reč.

Kjareta je plačući zaspala; plava kosa joj se umrsila i razbarušila na tvrdom priručnom jastuku, a haljinu i ogrtač je prebacila preko golih rukica i nogica kao pokrivač. Pored nje je, na ležaju na podu koji je Anina namestila njima dvema, ležala Madalena i trzala se na svaki nepoznat zvuk.

Devojčica je slušala Aninino otežano disanje i razabirala obrise njenog tela na poljskom krevetu. Samo načas je nazrela Aninu, koja se oslobodila teškog ogrtača i kapuljače, pa je ležala u mraku pokušavajući da se seti kako ta žena izgleda. Anina je bila toliko zastrašujuća da je Madalena poslednja dva dana smela da gleda samo u svoja stopala.

Nekoliko dana pre nego što je Anina stigla u selo u kom su živele, uobičajena kućna rutina bila je toliko poremećena da se činilo da im u posetu dolazi dužd lično. Kokošarnik je očišćen od svake trunčice izmeta i perja, a čak su i psa okupali i očešljali. Ni otac porodice koja se starala o njima nije uspeo da se spase; ošišali su ga tako da je izgledao utučeno kao ostrigano jagnje.

Madalena i Kjareta nisu imale vremena da vijaju kokoške po dvorištu kad završe skupljanje jaja, niti da porazgovaraju sa kozama, koje su u potrazi za hranom gurale njuške u džepove njihovih kecelja. Zabranjeno im je da napuštaju kuću u potrazi za leptirima, koji su bili voljni da im slete na prste, ili mravinjacima, u koje bi sipale vodu i posmatrale kako mravi žurno napuštaju svoj dom noseći svetlucava bela jajašca. Umesto toga, morale su da oribaju kameni pod kolibe i uz pomoć dugačke motke i krpe poskidaju svu pučinu sa zidova i plafona, dok su starije devojčice, ćerke Kjaretinih i Madaleninih staratelja, ribale i prale fleke na svim haljinama koje su pripadale devojčicama i krpile poderotine na pantalonama svoje dvojice braće.

Njihov staratelj i njegovi sinovi nacepali su veliku gomilu drva za ognjište, dok je majka porodice podjarivala vatru gotovo svakog dana, pripremajući ne samo uobičajenu palentu s pasuljem već i medenjake, a pekla je i meso jagnjadi, koju je njen muž zaklao izvan vidokruga dveju devojčica.

Četiri godišnja doba

Kjareta i Madalena nikada nisu videle ovakve pripreme, osim možda jednom ili dva puta, kada su se svi u selu pripremali za neki festival, ili kada se neko ženio i udavao. Kjareta je bila van sebe od uzbuđenja i mislila je da je gošća neka izuzetno značajna ličnost. Madalena je bila gotovo paralisana od strepnje. Od sve dece u kući, samo su ona i Kjareta imale beleg na tabanu. Samo one nisu bile članovi ove porodice. Nisu tu pripadale i neće tu ostati. Rečeno joj je da će jednog dana neko doći po njih.

Onog dana kada su očekivali dolazak gošće, njihova starateljka ih je okupala, oprala im kose i pomogla da odenu najlepšu odeću. Nekoliko sati su sedele bez cipelica, sve dok gošća nije stigla.

„Da li su ovo devojčice?“ Anina nije sačekala odgovor. „Neka skinu čarape da proverim.“

„Pokaži mi petu“, rekla je svakoj. A pošto se uverila da su to zaista devojčice koje je tražila, više nije bilo potrebe da im bilo šta govori.

Pažnja koju im je gošća ukazala bila je dovoljna da Kjareta zaključio da su sve one neuobičajene pripreme, koje su trajale nekoliko dana, zapravo njoj u čast, kako bi se organizovala proslava za nju. Čitavo to veče je pevala i vukla dečake da ustanu i plešu sa njom, iako niko od njih nije bio u svečanom raspoloženju.

„Ovo nije zabava“, rekla joj jedna od devojčica. „Smiri se.“

„Jeste zabava.“ Kjareta je napućila usne, spustila glavu i počela da kruži stopalom po podu. „Dugo nismo jeli meso.“

Na te reči, njihova starateljka ustade i priđe joj. „Sedi i ćuti. Ovako jedemo jednom nedeljno.“

Zaprepašćenje koje joj se videlo na licu kada je čula ovu očiglednu laž bilo je dovoljno da dobije ćušku i da je smeste da sedi u ćošku kuće, gde je plakala dok nije uvidela da su svi čvrsto rešeni da je ignorišu, a zatim je zaspala.

Madalena je znala šta Aninino interesovanje za njihove pete zapravo znači i s teškom mukom je gutala zalogaje. Ona je, uprkos pričama o tome kako će otići da živi na jednom mestu gde žive brojne druge devojčice i na kom su ljudi tako srećni da po vasceli dan samo pevaju, jedino želela da ostane ovde, gde joj je sve bilo dobro poznato. Nadenula je tajno ime svakome u selu, od dečaka do gusaka, koje su se gegale stazom što je vodila do obale reke. Umela je po mirisu vune da razlikuje Kjaretino ćebe

od svog, a u voćnjaku je znala gde bi trebalo da stane kako bi dohvatila jabuke s najviših grana. Ali, nije bilo na njoj da odluči gde će živeti, a i znala je da ništa neće ubediti ovu porodicu da zadrži još dvoje gladnih usta za čije izdržavanje više neće biti plaćani.

I noćas se našla na tom mestu na kom žive druge devojčice i na kom se peva, kao što su joj i obećali. Kjareta se promeškolljila i okrenula, povlačeći sestrin kaputić zajedno sa svojim. Madalena je zadrhtala, a kada je shvatila da ne može da povuče kaput i pokrije se, šćučurila se uz sestru da zadrži koliko-toliko toplote. Zarila joj je lice u rame i osetila kako joj se od suza, koje je ceo dan zadržavala, u glavi stvara pritisak. Sklopila je oči i nije ih otvarala iako su je otečeni kapci pekli.

Tek što je zaspala, osetila je da je Anina drmusa. „Diži se“, rekla joj je. „Zar ne čuješ zvono?“

Žena je prstom bocnula Kjaretu u leđa. Ona se promeškolljila i rekla „nemoj!“ glasom koji je bio između režanja i uzdaha, a zatim se naglo uspravila. Osvrnula se po maloj sobi pokušavajući da se seti gde se nalazi. I Madalena je sedela trljajući oči.

„Oblačite se!“, rekla je Anina. Prišla je klecalu, klekla, prekrstila se, zatvorila oči i tihim glasom počela da govori nešto. „Aperi, Domine, os meum“,* čule su je kako govori; glas joj se gubio i na kraju su joj se samo usne nemo pomerale.

Devojčice su posmatrale kako se Anina moli. A ona se posle molitve prekrstila i ustala.

„Zar se vi ne molite?“, upitala je, a kada je Madalena klimnula, dodala je: „Dobro, počnite! Pater noster...“

Madalena se prekrstila, a Kjareta se povela za njenim primerom. „Qui es in caelis“, nastavile su, „sanctificatur nomen tuum.“** Izgovorile su *Molitvu Gospodnju*, a potom i molitvu *Zdravo Marijo*. Tek tad im je Anina rekla da ustanu.

„Moraćete da naučite kako mi to ovde radimo“, rekla je.

„Zar se nismo molile ispravno?“, upitala je Kjareta. Ona i Madalena su izgovarale ove molitve celog svog života.

* Otvori, o Gospode, usta moje (lat.). (Prim. prev.)

** Oče naš, koji si na nebesima, da se sveti ime Tvoje (lat.). (Prim. prev.)

Četiri godišnja doba

„Niste se pomolile dovoljno brzo da biste stigle u kapelu na vreme za jutrenje“, rekla je Anina. „Ne vezujte haljine i ogrnite se.“

Kada su navukle cipele, koje su još bile vlažne, Anina pogledom odmeri devojčice. Madalena je bila mnogo viša od Kjarete, bila je viša nego što bi trebalo s obzirom na razliku od samo tri godine. Kosa joj je bila smeđa sa crvenkastim i zlatnim tonovima, poput jesenjeg lišća. Imala je okrugle, ozbiljne oči boje lešnika, a brada joj je bila zašiljena, što je njenom licu davalo srcolik oblik. Bilo je to lice bez vidljivih mana, ali ipak kao da nije bilo potpuno.

Kjaretina kosa bila je svetlozlatne boje, boje belih vina oblasti Veneto. Kovrdže su joj uokvirivale lišce još rumeno od hladnoće koju je pretrpela prethodnog dana. Čak i pod svetlošću sveća, njene oči, uokvirene gustim trepavicama, bile su blistave plave boje kao poludragi kamen lapis lazuli. Ali, u ovom trenutku izgledala je potpuno neuredno. Kosica joj je bila toliko zamršena da se ni na koji način nije mogla raščešljati na vreme da stignu u kapelu i mogla je da izgleda pristojno samo ako je stavi iza ušiju, a haljina joj je bila uflekana nečim čime se polila juče.

„Miruj“, reče joj Madalena dok je pružala rukicu da očisti krmelje iz uglova Kjaretinih očiju. Mlađa sestra se umirila i poslušno isturila bradu otkrivajući red malih zuba, savršenih poput niske bisera i uokvirenih rumenim laticama usana.

Kada je Anina otvorila vrata i pokazala im da izađu u hodnik, kročile su u veliki talas devojčica i žena. Bilo ih je nekoliko stotina i sve su se u tišini kretale dvorištem, a njihove haljine su na mutnoj svetlosti izgledale kao da su boje blata.

Svetlost tek što je počela da se prosipa kroz mlečnobelo staklo iznad glavnog ulaza u kapelu, ali pošto je bila okružena drugim zgradama, ostali prozori su i dalje bili u tami. Haljine žena koje su palile sveće na oltaru poprimile su bogatu grimiznu nijansu ispod kecelja i kapuljača boje sveže pavlake.

Kada su Madalena i Kjareta ušle u kapelu, Anina ih je povelala prema jednom od mermernih stubova. „Stanite ovde“, rekla je. Držeći se za ruke, dve devojčice su posmatrale kako se crkva puni. Kada je i poslednja osoba ušla, bile su leđima oslonjene na stub i nisu videle ništa osim haljina žena koje su se tiskale oko njih.

„Domine, labia mea aperis“, zapojala je jedna žena moleći Gospoda da otvori njena usta za molitvu.

Okupljene žene zapojaše u odgovor: „Et os meum annuntiabit laudem tuam.“* Kjareta je pokušala da se izmigolji uz stub da bi videla ko to peva tako jasnim i blistavim glasom na svega nekoliko koraka od nje, a Anina je udari laktom da je podseti da bi trebalo da miruje.

„Ko je to?“, prošaputala je mala.

Anina se namrštila i prisionila kažiprst na usne da joj pokaže da začuti. „*Figlia di coro*.“ Čerka hora? Kjareta nije mogla da je pita šta to znači – bar ne u tom trenutku – i stoga je okrenula glavu od Anine; osećala je hladnoću mermera na obrazu dok je vazduh oko nje postajao sve topliji i zagušljiviji od mase tela koja su je okruživala. Kada su žene ponovo zapevale, nije više pogledom pokušavala da pronađe ženu sa lepim glasom, već se zagledala u vazduh pokušavajući da shvati kako nešto nevidljivo može da bude toliko lepo.

Nekoliko velikih lonaca punih vode krčkalo se na rešetki ogromnog kamina, koji se nalazio pored metalne kade. Mlada žena privezala je široku pregaču i počela da sipa toplu vodu u kadu.

Rekla je dvema devojkicama da se razodenu i sednu, a kada je Madalena poslušala, druga žena je uze za kosu i bez upozorenja joj je, u dva divlja poteza makazama, odseče sve do ispod ušiju.

Kjareta je vrisnula kao da su njenog sestri prerezali grlo. Potrčala je prema vratima, a kada nije uspela da ih otvori, leđima se naslonila na njih, jecajući i sopćući. Prva žena se odmakla od kade i kleknula ispred Kjarete.

„Hajde, *cara*, to ne boli.“ Glas joj je bio blag, a ruka kojom je podigla Kjaretinu bradu i okrenula joj glavu prema Madaleni nežna. „Vidiš?“

Madalena je držala iskrzane krajeve svoje kose u jednoj ruci zaprepašćeno zureći u njih, a stopalom se poigravala kestenjastim uvojcima koji su ležali na podu.

Kjareta se pilepila leđima za vrata, ali joj se gospođa koja je klečala pred njom učinila ljubaznom, a i činilo joj se i da Madalena nije

* I usta moja pojače u slavu Tebi (lat.). (Prim. prev.)